

KANALIZACIJA V RADOVLJICI

Načrti prve kanalizacije (Avstroogrška)

Župan Roblek, obnovljen vodnjak in kanalizacija. Drugi dan 19. avgusta je bila zopet slovesna sv. Maša, pri kateri so bili gg. okr. glavar, sodnik s svojimi uradniki, župan z občinskim svetom, davkarski uradniki, učiteljstvo in mnogo ljudstva iz mesta in okolice. Po maši je bilo predstavljanje gg. župana z občinskim svetom, sodnika s svojim osebjem in deputacije požarne hrambe pri g. okr. glavarji. Popoludne je bila tombola, katere čisti dohodek se bode obrnil v popravo mestnega vodnjaka in napravo kanalov. K tomboli je zopet prišel preblag, g. deželni predsednik. Otrokom je kupil veliko tablic, da so se mogli igre udeležiti. Konečno naj še omenim, da se je za zvršitev te slavnosti poleg družih gospodov veliko zaslug stekel naš priljubljeni g. župan A. Roblek; hodil je okolu ljudij in je nauduševal za to slavnost. Sploh se je od tega časa, kar imamo novega župana, veliko za naše razmere storilo. Dobili smo - kakor sem že omenil - kanalizacijo in mestni vodnjak se je temeljito popravil; okolu cerkve so nastali lepi nasadi in po mestu je na večer dobra razsvetljava. Želimo le, da bi nam še dolgo ta gospod županoval, da bode naše mestece napredovalo.

Slovenski narod, 26. 09. 1888

In kar smo želeli desetletja, to se uresniči v kratkem! Važnosti dobre vode za živinorejo, ki je zelo razvita v teh krajih, je itak znana, a zdrava pitna voda ter lepo moderno kopališče bo gotovo tudi ona moč, ki bo privabila poleg naravnih krasot, radi udobnih stanovanj z domačimi kopeli, tujce obilnejem številu nego dosedaj, in v tem prinesla mestu nov vir dohodkov. Tujski promet je v mnogih alpskih krajih največjega naredno-gospodarskega pomena in upajmo za trdno, da se bo ludi dlvna pokrajina med Begunjami, Lescami in Radovljico, vsako leto ponašala z večjim številom obiskovalcev. Za snažnost v kraju se bo skrbelo veliko lažje, ker se bodo lahko ceste škropile z vodo iz vodovoda, množina hidrantov nam bo nudila večjo varnost pred ognjem, izvedla se bo lažja kanalizacija mesta, veliko število izvoščekov v Lescah in okolici bo imelo pripravna korita, da napoji svoje konje, - sploh meščan, uradnik, kmet in hlapec bo umel ceniti šele dobroto vodovoda, ko ga bo imel pri rokah. In če je mogoče danes v našem lepem kraju in njega okolici še kdo, ki zmajuje z glavo nad to novotarijo, prepričani smo, da bo prihodnje po let jo že prosil, da bi tudi njemu smela teči begunjska voda na dvorišče ali - v kuhinjo!

Gorenjec, 15. 12. 1906

Javna kopelj. Za kanalizacijo mesta in javno kopelj se naroči županstvu, da takoj preskrbi potrebne načrte.

Gorenjec, 28. 09. 1907

Ocena gradnje kanalizacije (1). Druga točka obč. seje je bila kanalizacija mesta po načrtih inženjerja Štembova, ki bo veljala 42.000 K, oziroma 31.600 K. Sklene se soglasno, da se poveri pregled predlaganega načrta odseku, sestoječem iz gg. odbornikov V. Resmana, Iv. Sartorija in Iv. Vurnika, ki ima pri prihodnji seji poročati o celi zadevi.

Gorenjec, 24. 07. 1909

Spremenjena ocena gradnje kanalizacije. Zanimivo je bilo odsekovo poročilo o kanalizaciji mesta. Odsek odobrava v večini predložene načrte z malimi izpremembami. Kanalizacija bo veljala okroglo do 50 000 K. Ker je pa že nabranih skoro 15 000 K za ta namen, se sklene soglasno, najeti posojilo pod najugodnejšimi pogoji v višini 30.000 K. **Gorenjec, 06. 11. 1909**

Ocena gradnje kanalizacije (3). V odsek za kanalizacijo se voli mesto iz obč. odbora izstopivšega Iv. Vurnika obč. odbornik Jos. Pavlin. Koncem seje interpelira obč. odbornik Fr. Sajovec radi kanalizacije. Župan pojasni, da se stvar prične v kratkem, vendar pa upa, ker bo vsa zadeva veljala okrog 30.000 K, da se ne bo ta projekt porabljal pri prihodnjih občinskih volitvah kakor bojno sredstvo proti sedanjemu obč. zastopu.

Gorenjec, 18. 06. 1910

Odvajanje in čiščenje odpadne vode. Takoj ko je leško županstvo izdalo »Določila o dobivanju vode ...« (1909), je v njih tudi določilo, kako je z odvodnjavanjem odpadne vode iz hiš in stanovanj ter obrtnih delavnic.

Vir: Razvoj komunalnih dejavnosti v zadnjih sto letih (avtorica: mag. Bernarda Podlipnik)

Razpis.

Mestno županstvo v Radovljici odda zgradbo nove kanalizacije

v severnem delu mesta v dolgosti 439 m in 90 cm globočine položeno cementne cevi s 40 cm svetlobe, 24 stranskih kanalov s požiralniki in jamami in močno železno mrežo. — 880 m obcestnega jarka 40 cm širokega 12 cm močnega, tlakovan s savskim okroglim kamnom ter z cementom zalit. — Poglabljanje stare kanalizacije v dolgosti 127 m, polaganje cementnih cevi 40 cm svetlobe, 17 stranskih kanalov z nabiralniki, 13 kanalskih mrež in 250 m obcestnega jarka v širjavi in moči, kakor v zgoraj omenjenem kanalu.

Reflektantje naj se oglase do 20tega t. m. pri mestnem županstvu v Radovljici, kjer je razgrnjen tozadevni načrt in pogoji.

Mestno županstvo v Radovljici,

112 1

dne 30. junija 1913.

Vir: Gorenjec, 11. 07. 1913

Razpis.

Mestno županstvo v Radovljici odda zgradbo nove kanalizacije

v severnem delu mesta v dolgosti 439 m in 90 cm globočine položeno cementne cevi s 40 cm svetlobe, 24 stranskih kanalov s požiralnimi jamami in močno železno mrežo. - 880 m obcestnega jarka 40 cm širokega 12 cm močnega, tlakovan s savskim okroglim kamnom ter z cementom zalit. - Poglobljenje stare kanalizacije v dolgosti 127 m, polaganje cementnih cevi 40 cm svetlobe, 17 stranskih kanalov z nabiralniki, 13 kanalskih mrež in 250 m obcestnega jarka v širjavi in moči, kakor v zgoraj omenjenem kanalu. Reflektantje naj se oglase do 20tega t. m. pri mestnem županstvu v Radovljici, kjer je razgrnjen tozadevni načrt in pogoji.

Mestno županstvo v Radovljici

dne 30. junija 1913.

Gorenjec, 11. 07. 1913

Konec kanalizacije, ok. 1920

Vir: arhiv Rajko Jagrič (razglednica odposlana 1921)

Na sliki železniškega kolodvora je izpust kanalizacije (po gradnji kopališča - po letu 1933 - tudi odpadne/požarne bazenske vode) viden kot pravokotna odprtina z zidom iz kamna ob straneh.

Ni dvoma, da so bile tri faze gradnje kanalizacije. Ni pa znano ali so za fekalne vode položili betonske cevi in za bazensko vodo litoželezne cevi (profil 20 cm). Oboje je

bilo zagotovo speljano po skupnem kanalu, ki je imel izpust pod postajališčem. Tam je namreč vedno smrdelo.

Vir: Napisal Franci Valant

Op.: Na tem mestu je vidno tudi stranišče (WC) - manjša stavba na postaji.

Dekleta pri izpustu kanalizacije v Radovljici, pred 1930

Vir: DAR

Izliv Radovljiške kanalizacije pod železniško postajo.

Ta slika ima "globino". Kamniti zid na katerem je železna ograja zgoraj je od deklet oddaljen cca 7.00 m. Pravokotna odprtina je kanal pod progo po katerem je priteklo vse. Za puncami je pred zidom cca 1,50 m odprtega kanala, nato sledi 2,00 m široka pot izvedena kot mostiček čez kanal. Višinsko nižje od kanala pod progo. Pod potjo se kanal nadaljuje tudi pravokotne oblike zato se vidi druga luknja. Kanal se kot odprt nadaljuje mimo travnatega »pukla« na katerem sedijo punce. Mislim, da je kanal nadaljeval pot kar odprt.

Vir: Napisal Franci Valant

Odtok izveden pod železnico :

Nadaljevanje od izpusta je bilo po kanalu, ki je bil v zemlji nepokrit toda obložen v kamnite plošče (pod in stene). V stenah so bile plošče delno vbetonirane. Kamnite plošče so bile zaradi odtekanje vode v strmini kjer voda dobi hitrost pa bi beton hitro izničila. Kako je bilo izvedeno na ravnem mimo Mlakarja mi ni znano. Domnevam, da je bil kanal od domačije odmaknjen vsaj 15 m. Če je bil tudi obložen pa se ne spomnim.

Op.: Opis velja za kanalizacijo zgrajeno pred prvo svetovno vojno, kar se vidi na starih razglednicah.

Kanalizacija (1931-1932)

Kanalizacija je bila zgrajena v letih 1931-1932 od Fizkulturnega (prej Sokolskega) doma do postaje, med vojno pa je bila nanjo priključena še Prešernova ulica.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski; Radovljiški zbornik 1992).

G. Resman je županoval več let v Radovljici. Se trudil za povzdig Radovljice. Ima za razvoj Radovljice največ zaslug, kakor tudi, da so ostali v Radovljici vsi državni uradi. Izpeljal je kanalizacijo Radovljice. Je predsednik Mestne hranilnice, največjega denarnega zavoda v mestu. Odlikovan je bil večkrat za drž. zasluge. Predsednik je Krajevnega šolskega sveta itd.

558

Del oglasa Vinka Resmana, 1931

Vir: Gorenjska - letoviška, industrijska ..., 1931

Odvajanje in čiščenje odpadne vode. Sistematična gradnja kanalskega sistema se je pričela mnogo kasneje za gradnjo vodovoda (1906). Radovljica je prvo kanalizacijo dobila v tridesetih letih in je bila speljana od kopališča preko mesta na Mlako. Drugi večji zamah gradnje kanalskega sistema je bil v sedemdesetih letih, ko je bil zgrajen kanal do klavnice in področja Žal do doma dr. Janka Benedika.

Vir: Razvoj komunalnih dejavnosti v zadnjih sto letih (avtorica: mag. Bernarda Podlipnik)

Lahko držita obe trditvi. Kanalizacijo so naredili v letih 1931-32 (od Sokolskega doma do Železniške postaje) in jo dogradili leta 1933 ob gradnji kopališča. Kopališče je bilo odprto leta 1933, verjetno pa so že leto prej uredili kanalizacijo. Dejstvo je, da je bilo v letu 1933 to izgrajeno. Je bil pa še en »ovinek« do restavracije Zalar (tovarna Novak) in da je ta »recimo vzporedna trasa« tekla tako: Zalar (Novak) - Gasilski dom - Sodišče - Šola - Kosmač – Železniška postaja.

Napisal: Goran Lavrenčak - DAR

Uporaba odpadne vode kopališča Obla Gorica

Posebnost kopališča je bil tudi odvod vode iz bazena. Cevi večjega premera (če se prav spomnim - po očetovem gasilskem izročilu so bile premera 20 cm) so vodo odvajale iz kopališča do Novakove hiše. Tam so bile speljane proti mestu, vse do župnišča, toda padec je bil izdelan od tam do Avguščina in nazaj, ker je tu obstajal jašek in vsa voda je šla skupaj z mestno kanalizacijo po gasi (Sartorijevi ali Avguštinovi) v dolino in pod železniško progo po grabnu na Mlako.

V mestu Radovljica je bil na vsakih 50 m (nekje še bolj pogosto) izdelan jašek, ki je imel znotraj posebno zapornico, tako da je bilo možno v jašku vodo ustaviti in jo iz jaška črpati z gasilskimi brizgalnami (v slučaju požara tudi z dvema). Vsi dotoki in odtoki so se lahko regulirali. Voda iz bazena je bila tako koristno shranjena in na razpolago celemu mestu. Glavni namen je bila kot »požarna voda«.

Nekaj Radovljičanov je to vodo uporabljalo tudi za namakanje svojih vrtov in njiv. Voda je bila filtrirana z ogljem in je tako ostala dovolj čista.

Vir: Napisal Franci Valant

Kanalizacija (1945-1972)

Za kanalizacijo se v Radovljici premalo brigajo. Da je kanalizacija v Radovljici zelo slaba, je svoječasno že mnogo pisal »Jeseniški kovinar«. Kljub temu, da je bil takrat še čas, niso pomagala niti javna opozorila v tisku, niti kritika radovljiških prebivalcev. Tako je na primer ob velikih nalivih v Prešernovi ulici udarjala voda skozi razpoke v kletne prostore v taki količini, da so morali prebivalci ure nositi iz kleti imazano vodo, pomešano z gnojnico, da bi jim ta ne uničila hrane in drugih reči. Kakšno škodo bo napravila voda, ki se bo pričel taliti sneg, si lahko mislimo.

MLO Radovljica je o kanalizaciji sicer že razpraljal na neki svoji seji, vendar pa je še ni nihče popravil. Zato je kanalizacijo pregledala posebna komisija OLO in uredila, da jo mora MLO takoj popraviti. Ko bo le-ta v redu, naj MLO zahteva od vsakogar, da ne bo metal v kanale trdih predmetov, ki bi ponovno pokvarili kanalsko omrežje.

Odgovorni na MLO Radovljica verjetno lani niso brali, da se je v Kočevju in Celju prav zaradi slabe kanalizacije razpasla epidemije tifusa. Da bi se kaj takega ne zgodilo tudi pri nas, naj se Radovljica zavzame za ureditev in očiščenje kanalizacije z nekoliko večjo resnostjo.

Vir: Gorenjski glas, 16. 2. 1952

Ceste, vodovod in kanalizacija – to so naši načrti. O delu Sveta za komunalne zadeve pri ObLO Radovljica je predsednik sveta tovariš Lenart Petrač povedal tole:

»Svet za komunalne zadeve se je v letu 1955 znašel pred resnim problemom, kako opraviti vsa komunalna dela na območju občine. Zaradi obširnih nalog je bila ustanovljena komunalna uprava. Kljub temu pa se z delom še vedno nismo na tekočem. V Radovljici in Kropi bo treba obnoviti celotno kanalizacijo. V Lescah, Radovljici in Kropi bomo morali zgraditi komunikacije na vseh tistih območjih, ki so bila zazidana že pred leti, pa so še vedno brez vode in brez cest.«

»Kaj ste predvideli v proračunu za leto 1957?«

»Na zadnji seji smo proračun za leto 1957 ponovno pregledali in vnesli vanj le najnujnejša dela – kot so: gradnja cest, vodovoda in kanalizacije ter napeljavo elektrike na že zazidanih območjih. Nazadnje predvidevamo za letos še izdelavo zazidalnih načrtov, popravilo kopališča v Radovljici in popravilo mostu v Otočah.«

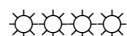

Lenart Petrač, predsednik sveta za komunalne zadeve

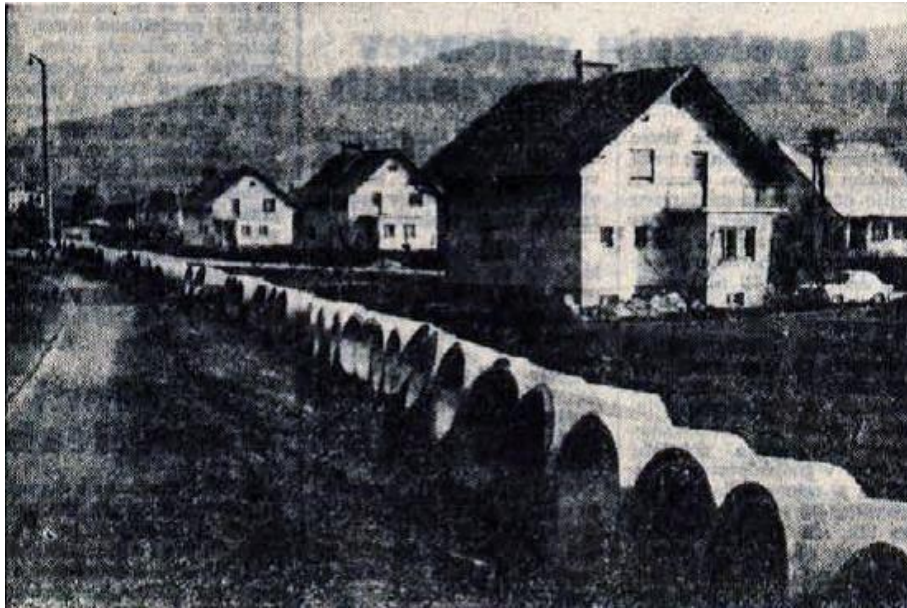
»Kako je pri vas s kopališči?«

»V občini imamo tri kopališča: eno v Radovljici, eno v Kropi in eno v Lescah – tako imenovani Šobčev bajer. Preurejati so ga začeli lani in ko bo dograjeno, bo eno izmed najlepših kopališč ob sotočju Save Dolinke in Save Bohinjke. To kopališče ne bo privlačno samo za naše delovne ljudi, ampak bo pomembno tudi za razvoj turizma v občini.« / C. R.

Vir: Glas Gorenjske, 1. 2. 1957

Kanalizacija Lesce-Radovljica

Gradbeno podjetje Gorenjc iz Radovljice te dni gradi eno od etap glavnega zbiralnika kanalizacije Lesce-Radovljice. Novo zgrajena kanalizacija bo za severozahodni del Radovljice. V naslednjih letih, ko bo zgrajen še preostali del glavnega zbiralnika, pa bo nanj priključen vozni del Lesc in stavbe med Lescami in Radovljico. Pri samopostrežni trgovini ob naselju Staneta Žagarja se bo ta zbiralnik vključil na že zgrajeno kanalizacijo Radovljice. Po predračunih iz 1968. leta bo gradnja celotnega zbiralnika veljala milijon 850 tisoč novih dinarjev, sedanja gradnja pa 170 tisoč dinarjev. / A. Ž. – Foto: F. Perdan

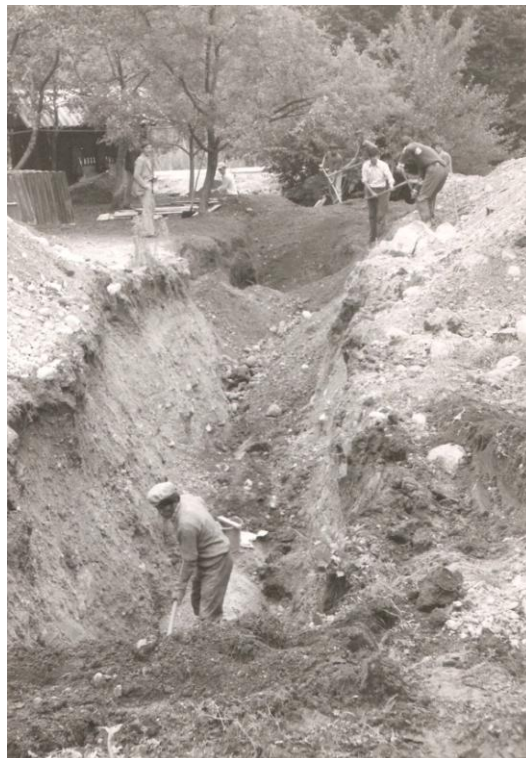
Vir: Glas, 16. 5. 1970

Kanalizacija (1972-1976)

Kanalizacija za južni del Radovljice, Žale in Predtrg :

Te podatke bi morala imeti Komunala – gradnjo je vodil Pogačnikov Rudi. Glavni zbirni vod je peljan po Donici (pod policijo), po grabnu pod Bajerjem, pod graščino v Dovu, pod Malevsom in **ob** (pod) železnico do tunela, skozi tunel in naprej po »Suhmu grabnu« do današnje čistilne naprave. To je bilo zgrajeno v sedemdesetih letih, mislim da v razdobju 1972-1976.

Vir: Napisal Franci Valant

Gradnja kanalizacije na Šercerjevi in Gregorčičevi ulici, 1976
Vir: arhiv KS Radovljica

Pred približno mesecem dni je podjetje Kovinar Jesenice začelo graditi v Radovljici raztežilnik bodoče radovljiške kanalizacije, ki jo gradijo postopoma. Za gradnjo raztežilnika so se v občini odločili, ker je kanalizacija, ki je potekala po glavni cesti mimo občinske skupščine, zastarela in so odpadne vode posebno ob večjih nalivih udarjale nazaj. Največ težav so imeli zaradi tega prebivalci v blokih ob Gorenjski cesti. Raztežilnik, ki bo v prvi fazi, dokler ne bo zgrajena celotna kanalizacija v Radovljici, rabil kot kanalizacijski vod, poteka po novi relaciji in je dolg okrog 350 metrov. Dela pri gradnji tega raztežilnika grado že h kraju. Gradnja, za katero je

denar zagotovila občinska skupščina, pa bo veljala okrog 650.000 novih dinarjev. / A.
Ž. – Foto: F. Perdan
Vir: Glas, 28. 3. 1975

Kanalizacija (po 1980)

Kanalizacija za severni in zahodni del:

Gradnjo je potekala v letih 1980 in 1981, izvajala jo je Komunalna skupnost pod vodstvom g. Žiberta in zopet Rudija Pogačnika, nadzornik pa je bil Čebašek **Jože**. Zbirni kanal se začne na parceli – današnje Sončno naselje – tam prečka progo in se po naši parceli nadaljuje v "lisjak" in naprej do klavnice. Na naši parceli na tostran proge se je priključila tudi kanalizacija iz Lesc in iz naselja "faraonov".

Vir: Napisal Franci Valant

Kopanje kanalizacije, po 1980

Vir: DAR (foto Rudi Pogačnik)

Op.: Fotografija posneta na začetku Ceste svobode (nasproti Pfajfarja)!

.....

O kanalizaciji v našem mestu je takrat direktorica Komunale Radovljica, mag. Bernarda Podlipnik, v radovljiškem zborniku *Med Jelovico in Karavankami* (izdano leta 2000) napisala: »Sistematična gradnja kanalskega sistema se je pričela mnogo kasneje za gradnjo vodovoda. Radovljica je prvo kanalizacijo dobila v tridesetih letih

in je bila speljana od kopališča, preko mesta na Mlako. Drugi večji zamah gradnje kanalskega sistema je bil v sedemdesetih letih, ko je bil zgrajen kanal do klavnice in področja Žal do doma dr. Janka Benedika«.

.....

Članke iz časopisa Gorenjec zbral Goran Lavrenčak - DAR

Vir: www.dLib.si; digitalizirano: 1900-1916 in 1934-1941 / Gorenjec

Prvič objavljeno: 10. 5. 2015
Zadnjič dopolnjeno: 31. 12. 2016

goran.lavrencak@gmail.com

.....

Sestavil: Goran Lavrenčak – DAR

Prvič objavljeno: 21. 9. 2015
Zadnjič dopolnjeno: 31. 12.2016

goran.lavrencak@gmail.com